

MUNKAERŐPIACI POZÍCIÓK GYŐR-MOSON-SOPRON ÉS SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYÉKBEN

A Társadalomkutató Informatikai Egyesülés (TÁRKI) 1993 végén, a Népjóléti Minisztérium megbízásából végzett kutatásainak célja az volt, hogy kérdőíves vizsgálatot folytasson a 14-18 éves fiatalok 5000 fős mintáján, melynek során minél alaposabban feltárja ezen korosztály helyzetét, sajátos gondjait, összefüggésben mindazokkal a változásokkal, amelyek hazánkban 1990 óta történtek.

A felmérés kiemelten foglalkozott a fiatalok iskolai karrierjével, az iskolának a további életpályára történő felkészítő tevékenységével, a pályakezdés és a munkanélküliség gondjaival, a fiatalok jövőképevel, perspektíva-tudatával, politikai attitűdjeivel. A vizsgálat olyan fontos kérdésekre is kiterjedt, mint a családi viszonyok, a szülővel kapcsolatos viszony problémái, a „felnőttek világának” értékelése, az értékrendek alakulása, a szabadidős tevékenységek.

Az előnyben részesített képzési formák és motivációk

Lényegesen eltér a két megyében a dolgozó, valamint a munkanélküli fiatalok iskolázottsági szintje. Győr-Moson-Sopron megyében általában magasabb mind a dolgozó, mind a munkanélküli fiatalok iskolázottsági színvonala. Jelentősen nagyobb a magasabb szintű szakmai képzést nyújtó szakközépiskolai végzettséggel rendelkező dolgozó fiatalok aránya, mint a másik megyében, sőt előfordulnak gimnáziumot végzett dolgozók is. A munkanélküli fiatalok között pedig kevesebb a csak általános iskolát végzettek aránya, többen kerülnek ki a különböző szakképző iskolákból, és jóval magasabb a gimnáziumot végzettek száma is. Ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében több dolgozó fiatal rendelkezik a legalacsonyabb iskolai végzettséggel: általában vagy csak az általános iskolát, vagy a szakmunkásképzőt végezték el; ugyanebben a megyében a munkanélküliek fele csak az alapfokú iskolát végezte el.

Ennek ellenére a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok éltek kevésbé azzal a lehetőséggel, hogy az iskola elvégzése után valamilyen másik iskolában tanuljanak, valamilyen továbbképzésen részt vegyenek. Összehasonlítva a következő táblázat adatait, azt látjuk, hogy míg a Győr-Moson-Sopron megyei fiatalok körében mind a dolgozó, mind a munkanélküli fiatalok közel egyharmada részt vett valamilyen képzésben, addig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ez az arány egynegyed körül mozog.

Iskola utáni tanulás a dolgozó és munkanélküli fiatalok körében Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (%-ban)

	Győr-Moson-Sopron		Szabolcs-Szatmár-Bereg	
	Továbbtanult	Nem tanult tovább	Továbbtanult	Nem tanult tovább
Dolgozó fiatalok	30,8	69,2	23,1	76,9
Munkanélküli fiatalok	31,3	68,8	27,1	72,9

Úgy tűnik, a nagyobb iskolázottsági hátrányokkal induló fiatalok kevésbé igyekeznek kompenzálni lemaradásukat.

A munkanélküli fiataloknak – megyétől függetlenül – van más sajátos hátrányuk is. A dolgozó fiatalokhoz képest jóval kisebb hányaduk rendelkezik valamilyen szakképzettséggel. Míg a dolgozó fiatalok több mint 60 százalékának van mindkét megyében valamilyen szakmája, addig a munkanélküliek között ez az arány 38-44 % között mozog.

A szakképzettséggel rendelkező fiatalok aránya Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (%-ban)

	Győr-Moson-Sopron megye		Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	
	Van szakképzettsége	Nincs szakképzettsége	Van szakképzettsége	Nincs szakképzettsége
Dolgozó fiatalok	69,2	30,8	61,5	38,5
Munkanélküli fiatalok	37,5	62,5	43,8	56,3

Figyelemreméltó, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében néhány százalékkal nagyobb a szakmai végzettséggel rendelkező munkanélküli fiatalok aránya, mint Győr-Moson-Sopron megyében. Ez összefügghet azzal, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében szélesebbnek tűnik a szakképzés volumene. Több szakmára képeztek, aminek persze következménye lett az is, hogy egyre több területről kerülnek ki a munkanélküliek. Győr-Moson-Sopron megyében viszont a munkanélküliek inkább a szakképzetlenek közül kerülnek ki, és egyben kevesebb ágazatra koncentrálnak. Győr-Moson-Sopron megyében leginkább a nehézipari, az építőipari, a lakossági- és személyi szolgáltatási, valamint a kereskedelem- és a vendéglátóipari szakmákból verbuválódnak a munkanélküliek. Szabolcsban mindehhez társulnak azok, akiknek könnyűipari, mezőgazdasági, ún. irodai, valamint számítógépes szakmájuk van.

Érdekes módon mind a két megyében inkább azok a fiatalok éltek továbbképzési lehetőséggel, akiknek már volt valamilyen szakképzettségük. Lényeges különbség viszont a két megye között, hogy a Győr-Moson-Sopron megyei fiatalok kevesebb képzési, átképzési formában vesznek részt, mint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyeiek. A Győr-Moson-Sopron megyei szakképzettséggel rendelkező fiatalok elsősorban az esti tagozaton elvégezhető gimnáziumot és az egyéb tanfolyamokat célozzák meg. Nem jellemző rájuk, hogy igénybe vennék a munkanélküli fiataloknak szervezett átképző tanfolyamokat. Akiknek nincs semmilyen szakképzettsége sem, azok elsősorban szakmai képzettség szerzésére törekednek. Ezért vagy – általában középfokú – szakmai képzésben vesznek részt, vagy a Munkaügyi Központok által szervezett és szakmai végzettséget adó tanfolyamokra járnak.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok az át- és továbbképzésnek több formáját veszik igénybe. A szakképzettséggel rendelkezők többsége ebben a megyében is gimnáziumba jár esti tagozatra, de akadnak olyanok is, akik más szakmát tanulnak, sőt előfordul, hogy néhányan a saját vállalatuk által szervezett tanfolyamon vesznek részt. Körükben vannak olyanok is, akik a munkanélkülieknek szervezett átképző tanfolyamokat látogatják. Tovább vizsgálódva kiderül, hogy hasonló módon indokolják továbbképzési szándékukat mind a két megye fiataljai. Akik a gimnáziumban való továbbtanulást választották, elsősorban az érettségi megszerzését tűzték ki célul: nem egyszer azért, mert munkájuk elvégzéséhez nem készültek fel eléggé, ezért szükségesnek bizonyult az érettségi nyújtotta tudás és képességek megszerzése. De motiválhatta őket az is, hogy egyáltalán tanulni szerettek volna valamit, amitől elhelyezkedési vagy továbbtanulási esélyeik javulását várták.

Akik a szakmunkásképzésbe kapcsolódtak be, vagy azért tették, mert nem volt szakmájuk és szerettek volna szert tenni valamilyen szakképesítésre, vagy azért, mert a tanulási vágy, illetve a szülők „hajtották” őket.

A vállalati beiskolázást vagy átképzést csak a szabolcsi fiatalok említették. Erre vagy azért volt szükségük, mert csak így tudtak szakképzettségre szert tenni, vagy azért, mert munkájuk elvégzéséhez ez nélkülözhetetlennek bizonyult.

A munkanélküli fiataloknak szervezett átképző tanfolyamokon való részvételt általában a szakmaszerzés igényével indokolták a fiatalok mindkét megyében, valamint azzal, hogy ha már munkanélküliek, ezt az időt hasznosan akarták tölteni. Ezért inkább tanulni akartak valamit, hátha annak a későbbiekben hasznát látják.

Vannak bizonyos különbségek a két megyében élő fiatalok által választott képzési formák és motivációik között abból a szempontból, hogy dolgoznak-e, avagy munkanélküliek. Győr-Moson-Sopron megyében a dolgozó fiatalok jelentősen nagyobb arányban említették, hogy gimnáziumba járnak, mint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei társaik. Ugyanakkor sokkal kisebb arányban hivatkoztak arra, hogy valamilyen szakmai képzésben vesznek részt. Úgy tűnik, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a fiatalok pontosan képzetlenségük folytán, nem is igen gondolnak olyan távoli, „magas” célok elérésére, mint amilyen az érettségi, örülnek, ha egyáltalán szakmát tudnak szerezni. A nyugati, polgárosultabb megye fiatal lakói már tudnak tervezni a távolabbi jövőre is.

Ez a magatartásbeli különbség mutatkozik meg abban is, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei dolgozó fiatalok gyakrabban említették, hogy azért tanulnak, mert munkájuk elvégzéséhez szükségük van az adott iskola, tanfolyam elvégzésére, míg a Győr-Moson-Sopron megyeiek inkább arra utaltak, hogy szükségük van az érettségre. Az is a mentalitásbeli különbségekre utal, hogy a szabolcsi munkanélküli fiatalok sokkal égetőbbnek érzik az érettségi megszerzésének szükségességét, mint a Győr-Moson-Sopron megyeiek. Emögött az is meghúzódhat, hogy a Szabolcs megyeiek számára abban a társadalmi közegben, ahol élnek, valóban komoly társadalmi előrelépést jelent, ha valaki megszerzi a középfokú végzettséget. Lehetséges, hogy Győr-Moson-Sopron megyében nincs akkora jelentősége annak, ha valaki leérettségizik.

Nagyon fontosnak tartjuk annak a kérdésnek a megválaszolását, hogy melyek azok a szakmák, amelyeknél a fiatalok leginkább érzik a változtatás szükségességét. A fiatalok ilyen irányú döntései ugyanis azt jelzik, hogy problémák lehetnek azon foglalkozási ágakkal, amelyeket nem sokkal az iskola elvégzése után már más szakma tanulásával elhagyni kívánnak. Részletes empirikus felvétel hiányában csak jelezni tudjuk a két vizsgált megyében megfigyelhető tendenciákat.

Természetesen többféle szakmából kerülnek ki a változtatni szándékozók, de vannak olyan területek, ahonnan az átlagosnál nagyobb mértékben találhatunk ilyen fiatalokat. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében azok a fiatalok, akikről ez elmondható, jellemzően kereskedelmi- és vendéglátóipari végzettséggel rendelkeznek. Ők általában esti tagozaton elvégezhető gimnáziumba mennek, hogy érettségit szerezzenek. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ez leginkább azokra a fiatalokra érvényes, akiknek valamilyen ún. személyhez kapcsolódó szakmájuk van.

Ezeket a szolgáltatási szakmákat – mint amilyen a kozmetikus, fodrász, varrónő, cipész, kárpitós, bútorasztalos, sírköves – az választja el a többi szolgáltatási szakmától, hogy közvetlenül emberekkel kell foglalkozni, és így nagyon szorosan személyekhez kötődnek. Rájuk leginkább az jellemző, hogy vagy azért mentek tanulni, hogy valamilyen (más) szakmát tanuljanak, vagy azért, hogy egyáltalán tanuljanak valamit. Ez a csoport nem egyszer igénybe vette a munkanélküli fiataloknak szervezett átképző tanfolyamokat is.

A dolgozó fiatalok

Úgy tűnik, a polgárosultabb Győr-Moson-Sopron megyében többet segített a fiataloknak a képzés, átképzés lehetősége. Ebben a megyében a tanfolyamokon résztvettek közül kerülnek ki azok, akik a legkésőbb, csak 1993-ban, annak is a második felében kezdtek el dolgozni. Amint azt a kormegoszlásból láttuk, nem azért kezdtek később dolgozni, mert ők a legfiatalabbak. Éppen ellenkezőleg: a különböző tanfolyamokat elvégzők az idősebbek. Akik nem vettek részt semmilyen képzésben, valószínűleg nem is volt rá szükségük, hiszen már régebben, 1989-1990-ben kezdtek el dolgozni, már akkoriban találtak maguknak munkát. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében inkább az valószínűsíthető, hogy a fiatalok előbb kezdtek el dolgozni, és csak utána döntöttek úgy, hogy a továbbtanulás valamilyen módját választják. A képzésekben résztvevő fiatalok kétharmada 1991-92-ben állt munkába. A továbbképzési igény későbbi felébredését érthetővé teszi, ha végiggondoljuk azt a korábban már említett tényt, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében több dolgozó fiatal rendelkezik a két legalacsonyabb iskolai végzettségi fokozattal (általános iskola, szakmunkásképző), mint Győr-Moson-Sopron megyében.

Figyelemre méltó, hogy egyik megyében sem jelentett „felemelkedést” valamilyen tanfolyam elvégzése. Ugyanis az ilyen fiatalok nagy része továbbra is betanított- vagy segédmunkás maradt, míg a tanfolyamot nem végeztek között sokkal nagyobb volt a szakmunkások aránya. Ez arra enged következtetni, hogy a relatíve magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőkben nem igen fordult meg a tanulás szükségessége, szemben azokkal, akik alacsonyabb vagy kevésbé használható szakmai tudással rendelkeztek.

Az tehát biztos, hogy mindkét megyében leginkább azok a dolgozó fiatalok tanultak tovább iskoláik elvégzése után, akik életpályájuk kezdetén nem tudtak gyökeret verni a munkaerőpiacon, elhelyezkedésük sok nehézséggel járt, és ha az sikerült is, a helyzet sok bizonytalanságot hordozott magában. Érthetően motiváltabbak voltak minden eszköz megragadására, helyzetük javítására, mint azok a kortársaik, akik a munkaerőpiacra való kilépésük óta viszonylag stabil körülményeket tudhatnak maguk körül mind állásukat, mind munkahelyi pozícióikat illetően.

A munkanélküli fiatalok

Megfigyelhetőek bizonyos különbségek a fiatalok helyzetében az egyes megyékben aszerint, hogy részt vettek-e valamilyen tanfolyamon, vagy sem. Az eredmények alapján úgy tűnik, Győr-Moson-Sopron megyében néhány olyan okra korlátozódik a fiatalok otthonléte, amely nem arról tanúskodik, mintha sokan megpróbálkoztak volna önmaguk képzésével, átképzésével. A következő két fő okot említették munkanélküliségük magyarázataként: az egyik, hogy a kérdés évében fejezték be iskoláikat, és éppen állást kerestek, a másik, hogy egyelőre nem is akarnak elhelyezkedni. Utóbbi nem azzal függ össze, hogy ők fiatalabbak, hiszen körülbelül ugyanakkora arányt képviselnek az egyes korcsoportok mind Győr-Moson-Sopron, mind Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Sokkal inkább arról lehet szó, hogy családi és egyéb körülményeik miatt ezt jobban megengedhetik maguknak.

A szabolcsi fiatalok – annak ellenére, hogy részesültek valamilyen képzésben – sokkal gyakrabban magyarázták helyzetüket azzal, hogy azért nem dolgoznak és nem is tanulnak, mert elképzeléseiknek megfelelő munkát nem találtak, nem vették fel őket sem a kiválasztott iskolába, sem pedig egyéb más oktatási intézménybe, vagy azért vannak otthon, mert iskolai felvételre készülnek, vagy akkoriban fejezték be iskoláikat, és éppen állást kerestek. Azokhoz a hasonló helyzetű fiatalokhoz képest, akik nem vettek részt semmilyen iskola utáni képzésben, sokkal kevésbé hajlottak arra, hogy ne akarjanak se elhelyezkedni, se

továbbtanulni. Úgy tűnik tehát, ha másra nem is, az ambíciók nagyobb mértékének felkeltésére alkalmasak voltak az elvégzett tanfolyamok.

Elmondható, hogy mindkét megyében azok a fiatalok próbáltak aktívabban állást találni, akik résztvettek valamilyen képzésben. Akik nem vettek részt ilyeneken, nem mutattak túl nagy érdeklődést az elhelyezkedés iránt. És az sem igaz, hogy egy sikertelen próbálkozás után feladták volna az álláskeresést. Általában négy-öt helyen kopogtattak, ám volt olyan is, aki közel tízszer próbálkozott.

Hogy miért nem tudtak ismételtelen elhelyezkedni, arról igencsak eltér a két megye fiataljainak véleménye. Úgy tűnik, hiába végeztek el különböző tanfolyamokat, elhelyezkedési esélyeik nem javultak. E tekintetben a Győr-Moson-Sopron megyei fiatalok valamivel jobb helyzetben vannak, mint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyeiek. Előbbiek leginkább arra hivatkoztak, hogy szakmájukban nincs hely, illetve abban nem találtak igényeiknek megfelelő állást. Ezzel szemben a szabolcsiak – mindamelllett, hogy ezt a véleményt is magukénak vallották – panaszkodtak még arra is, hogy a munkaerőpiacon való mozgásuk közben rá kellett jönniük, mennyire nem megfelelő a szakmai tudásuk, képzettségük, hogy nagyon sokszor olyan álláshelyekkel próbálkoznak, amelyek már beteltek. Néhányan hivatkoztak arra is, hogy nem találtak az elképzeléseiknek megfelelő munkát.

Eredményeink alapján azt állapíthatjuk meg, hogy a fiatalok életében egyik megyében sem jelentettek gyökeres fordulatot az iskola utáni képzések. Nem javultak lényegesen munkaerőpiaci pozícióik, mégis lehet viszonyos különbségeket érzékelni a Győr-Moson-Sopron, illetve a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében lévő lehetőségek között. A Győr megyei fiatalok helyzetük ellenére még mindig nyugodtabbaknak, optimistábbaknak tűnnek, jobban válogatnak, lassabban döntenek. A szabolcsi fiatalokra mintha sokkal nagyobb erővel nehezedne az a tudat, hogy muszáj valamit tenniük jövőjük, életésélyeik javítása érdekében.

A fiatalok perspektívatudatának különbözőségei

A fiataloknak az volt a feladatuk, mondják meg, álláskeresésük során kiknek veszik, vagy kiknek vennék a segítségét igénybe: a szülőkéit, más rokonokét, barátokét, ismerősökét, vagy éppen a volt tanárakét, mesterekét, a munkaközvetítő hivatalt, vagy a hirdetésekét? Véleményük alapján felállítható egy bizonyos sorrend, amely jelzi, kikben bíznak e tekintetben a legjobban, és kikben a legkevésbé.

Az álláskeresésben igénybevett személyek és intézmények sorrendje Győr-Moson-Sopron, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a választások %-ában)

	Győr-Moson-Sopron megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Hirdetés	76,5	65,7
Munkaközvetítő	11,8	9
Barátok	5,9	3
Ismerősök	5,9	16,4
Szülők	0	4,5
Más rokonok	0	1,5

Igen meglepőek az eredmények. A szűkebb és tágabb családi kör segítségével annyira nem bíznak a fiatalok, hogy csak az utolsó helyeken említik azokat. Valószínűleg reálisan mérik fel, hogy családjuk mennyire gyenge és éppúgy kiszolgáltatott a társadalmi-gazdasági folyamatokkal szemben, mint ők. Figyelemre méltó, hogy a fiatalok döntő többsége, amikor helyzetére megoldást keres, mindkét megyében leginkább a hirdetésekhez folyamodik.

Jelentős arányban fordul(ná)nak még a munkaközvetítő hivatalokhoz is, amely mindenképpen jelzi, milyen nagy felelőssége van ezeknek az intézményeknek a munkanélküli fiatalok problémáinak kezelésében. Nagyobb, mint a családoknak!

Vannak a megyék között abból a szempontból is különbségek, hogy mennyire viselik, vagy viselnék el a fiatalok a munkanélküliség állapotát nyugodt lélekkel, és mennyire bizakodnának vagy kételkednének helyzetük gyors megoldódásában.

Mennyire viseli/viselné meg a munkanélküliség a fiatalokat Győr-Moson-Sopron, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a válaszok %-ában)

	Győr-Moson-Sopron megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Nagyon megviselné	50	48,3
Nem tartja túl nagy bajnak	40,5	32,2
Egyáltalán nem viseli meg	7,1	11,5
Attól függ	0	4,6
Nem tudja	2,4	3,4

A többséget egyértelműen nagyon megviseli, illetve, ha most még dolgozik is, feltételezi, hogy nagyon megviselné a munkanélküliség állapota, de a Győr-Moson-Sopron megyeieket kicsit jobban, mint a munkanélküliségben már sajnos „járatosabb” Szabolcs-Szatmár-Bereg megyeieket. Pontosán ez lehet az oka annak, hogy a Győr-Moson-Sopron megyei társaiknál nagyobb arányban érzik úgy, hogy egyáltalán nem viseli meg őket a munkanélküliség. Az is látszik az adatokból, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok véleményei karakterisztikusabbak, azaz jobban polarizálódnak, mint a Győr-Moson-Sopron megyeieké. A két „végletes” érzelmi álláspontot összességében jobban felvállalják, mint a másik megyében élő fiatalok.

Az a kérdés is, hogy mennyi idő alatt találhatnak állást az ilyen nehéz helyzetbe került fiatalok, valamelyest megosztja a két megye fiataljait.

Mennyi idő alatt találhatnak állást a munkanélküli fiatalok Győr-Moson-Sopron, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a válaszok %-ában)

	Győr-Moson-Sopron megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Azonnal	0	3,5
Egy-két hónapon belül	33,3	27,1
Fél éven belül	21,4	20,7
Egy éven belül	14,3	11,8
Egy éven túl	7,1	11,8
Nem akar elhelyezkedni	2,4	8,2
Nem tudja megítélni	21,4	17,6

Az adatokból látható, hogy az optimizmusban viszonylag egységesek a fiatalok. Többségük úgy gondolja, elég hamar el tud helyezkedni. Ugyanakkor észre kell vennünk azt is, hogy míg Győr-Moson-Sopron megyében megközelíti a 70 %-ot azoknak a fiataloknak az aránya, akik szerint egy-két hónap várakozástól számított egy éven belül el tudnak helyezkedni, addig

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az így vélekedő fiatalok aránya csupán 62 %. Azt, hogy a különbségnek jelentőséget kell tulajdonítanunk, alátámasztja, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében nagyobb azok aránya, akik szerint több, mint egy évet vesz igénybe egy munkahely megtalálása. Ismereteink alapján reálisabbnak tűnik az ő vélekedésük. Az sem árulkodik optimizmusról, hogy a Győr-Moson-Sopron megyeiekhez képest jelentősen nagyobb azoknak az aránya, akik a közeli jövőben nem akarnak elhelyezkedni.

Nagyon érdekes információkat hordoz a fiatalok jövőbe vetett hitéről az, hogy munkanélküliként milyen stratégiához folyamodnak, illetve, ha a munkanélküliség rákényszerítené őket, milyenekhez folyamodnának. Ezek a stratégiai elképzelések sokat elárulnak arról, hogy egyáltalán mire van lehetőségük. Nagyon érdekes összehasonlításokra adnak lehetőséget a következő táblázat adatai.

A fiatalok munkanélküliség esetén alkalmazandó stratégiai Győr-Moson-Sopron, valamint Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (a válaszok %-ában)

	Győr-Moson-Sopron megye		Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	
	Dolgozó fiatalok	Munkanélküli fiatalok	Dolgozó fiatalok	Munkanélküli fiatalok
Megpróbál továbbtanulni	-	31,3	-	16,7
Megpróbál szakmájában elhelyezkedni	46,2	31,3	35,9	14,6
Megpróbál mielőbb bármilyen munkát találni	26,9	31,3	51,3	41,7
Vár, és csak akkor helyezkedik el, ha kedvére való munkát talál	26,9	-	7,7	12,5
Nem helyezkedik el	-	6,3	-	2,1
Semmilyen terve sincs	-	-	-	4,2
Nem tudja	-	-	5,1	8,3

Az eredmények szerint sokkal lemondóbbak a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok, mint a Győr-Moson-Sopron megyeiek. Minden adatkülönbség ezt bizonyítja. Nem mondható véletlennek, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében milyen radikálisan lecsökken azon fiatalok száma, akik helyzetük javítása érdekében komolyan számolnak a továbbtanulás lehetőségével. Nyilván felméri, hogy nem nagyon mutatkozik erre lehetőségük.

Árulkodó jel az is, ahogyan a két megye fiataljai a szakmában való elhelyezkedés lehetőségeiről vélekednek. Győr-Moson-Sopron megyében főleg a dolgozó, de még a munkanélküli fiatalok is sokkal inkább bíznak abban, hogy szakmájukban el tudnak, illetve el tudnának helyezkedni, mint szabolcsi társaik. Amilyen arányban szűkül az ebben bízók rétege Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, úgy nő meg azoké, akik viszont – szükség esetén – akármilyen munkát elvállalnának, csak hogy állásuk legyen. Ez sem árulkodik optimizmusról.

A kérdezőskor dolgozó fiatalok Szabolcs-Szatmár-Beregben egyáltalán nem olyan „válogatósak”, mint Győr-Moson-Sopron megyében. Előbbiben ugyanis körülbelül harmadannyi azoknak az aránya, akik munkanélkülivé válva inkább várának, és csak akkor helyezkednének el, ha kedvükre való munkát találnak. Ezzel egybevág az, hogy amilyen kevesen engedhetik meg maguknak Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, hogy ne helyezkedjenek el, Győr-Moson-Sopron megyében ezt körülbelül háromszor annyian tehetik meg.

És végül az sem lehet a véletlen műve, hogy azok a fiatalok, akiknek semmilyen terve sincs egy ilyen krízishelyzet esetére, illetve azok többsége, akik nem tudják, mit is kellene tenniük, egyértelműen Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből kerülnek ki. Rámutatnak arra, hogy sokkal nagyobb mértékű lehet az elbizonytalanodás az ő körükben, mint a Győr-Moson-Sopron megyei fiatalok körében.

Összegzés

Akármilyen szempontból vizsgáltuk is a két megyében élő 14-18 éves dolgozó vagy munkanélküli fiatalok helyzetében megmutatózó különbségeket, minden eredményünk arra engedett következtetni, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok sokkal hátrányosabb, kiszolgáltatottabb és kilátástalanabb helyzetben vannak Győr-Moson-Sopron megyei társaikénál. Eleve nagyobb iskolázottsági hátránnyal indulnak, és mindehhez társul a megye jól ismert, elmaradott súlyos hátrányokkal küzdő gazdasági helyzete. Ez azt is jelenti, hogy az ifjúsági munkanélküliség problémájával foglalkozó, annak megoldásáért felelősséggel tartozó regionális intézmények sokkal nehezebb helyzetben vannak Szabolcs-Szatmár-Bereg, mint Győr-Moson-Sopron megyében.

Az e tanulmányon kívül született egyéb elemzések, anyagok további információkat hordoznak a két megyében folyó, a munkanélküliség problémáját kezelő törekvésekről, azok sikerességéről – olyan aspektusból, amely ezt az egész problémát a megyék munkaerőgazdálkodási és átképzési rendszerének egészébe képes belehelyezni.

Garami Erika